

«الذین هم عن صلاتهم ساهون»

عنوان بحث: «الذین هم»: عمل به فطریات راز درک حقیقت نماز و توحید

لازمه دستیابی به حقیقت نماز و توحید، تحقق سیر و سلوک انسانی یا همان عمل به فطریات و استفاده مناسب از نعمت هدایت اولیه است.

«شخصی که سلامت فطرت داشته باشد، خواه ناخواه ایمان به موجودی غایب از حس خودش دارد.. و در نتیجه خود را ملزم می داند که در برابر ان مبدأ یکتا خضوع کند و نیز ملزم می داند که در جستجوی هدایت او برآید... به دارندگان چنین فطرتی وعده می دهد که بزودی به وسیله قرآنش ایشان را هدایت می کند، البته هدایتی افزون بر هدایت فطرتشان.»^۱

آری آنانکه سلوک انسانی ندارند، نمازی بی محتوا خواهند داشت و قطعاً از درک توحید و ارتباط با خدا محرومند. چرا که نماز هدایت ثانویه است و حقیقتی است که بر سگوی رفیع انسانیت بنا می شود.

در حدیث قدسی است که: «من نماز کسی را می پذیرم که در برابر عظمت من فروتن باشد، ... و بر آفریدگان من بزرگی نفروشد و گرسنه را غذا دهد و برهنه را بپوشاند و به مصیبت دیده رحم کند و غریب را جا دهد...»^۲

تعبیر «الذین هم» نیز بر این مطلب تأکید می کند که آنها که سلوک انسانی ندارند، همان کسانی هستند که نمازشان بی محتواست و درواقع علت غفلت از نماز را بیان می کند.

پی نوشت:

(۱) تفسیر المیزان ، طباطبائی ، ج ۱، ص ۷۱

(2) میزان الحکمه، ج ۵، ص ۳۸۶-۳۸۷

عنوان بحث: «عن صلاتهم ساهون»: غفلت و آثار آن

یکی از جنبه های «سهو» غفلت از تأثیر ظهور و بروز صفات انسانی در دستیابی آدمی به حقیقت نماز و عروج انسانی است. انسان به حکم مختار بودن، باید خود با پای اراده و انتخاب، کمالات را کسب کند و اگر جز این باشد، کسب فضایل کمال محسوب نمی شود. چنانکه امام خمینی (ره) در معنای «لا اکراه فی الدین» می فرمایند: «راه آخرت راهی است که جز با قدم اختیار نمی توان آن را پیمود. سعادت با زور حاصل نشود. فضیلت و عمل صالح بدون اختیار فضیلت نیست و عمل صالح نمی باشد.»^۱

جنبه ی دیگر، غفلت از این حقیقت است که ارکان نماز آدمی را به حقیقت توحیدات ثلاثه می رساند.^۲

سومین جنبه ی «سهو» ، غفلت از این حقیقت است که به استناد «یسبح ا... ما فی السموات و ما فی الارض ...»^۳ همه ی پدیده ها به سوی خداوند در حرکت هستند و به همین لحاظ همه اعضاء و جوارح آدمی نیز در هنگام نماز در حال ذکر و تسبیح هستند. «انسان هرگاه در نماز باشد بدن و جامه ی او و هر آنچه پیرامونش می باشد تسبیح می گویند.»^۴

غفلت از این حقایق به معنای غفلت از حقیقت توحید و ربوبیت است و از این رو است که نمازگزاران غافل از این حقایق در زمره مکذبین دین شمرده اند.

باید توجه داشت که جذبه های دنیا و توجه انسان به مقاصد دنیایی ریشه ی این غفلت هاست که رسول ختمی مرتبت (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمود: «دوستی دنیا و دوستی خدا هرگز در یک دل گرد نمی آیند.»^۵
آیه شریفه بعد «الذین هم یراؤون» نیز خود دلیل دیگر بر این ادعاست.

ثمره ی عملی :

باید از درگاه ایزد منان فرصتهایی برای پذیرائی از ایتام و مساکین بطلبیم و البته با توجه به معنای حقیقی و معنوی یتیم و مسکین و اینکه ما خود از مصادیق بارز آن هستیم در رفع این مسکنّت و بی سرپرستی تلاش کنیم تا بدین وسیله به حقیقت نماز و توحید دست یابیم.

پی نوشت:

(۱) آداب الصلاه، امام خمینی، ص ۳۷

(۲) «... قیام را اشاره به توحید افعالی ، رکوع را به توحید صفات و سجود را به توحید ذات اشاره دانند.» آداب الصلاه، امام خمینی، ص ۱۴۶
(۳) سوره جمعه، آیه ۱

(۴) امام علی (علیه السلام)، میزان الحکمه، ج ۵، ص ۳۷۷

(۵) میزان الحکمه، ج ۲، ص ۲۲۹